

Näin Ruotti hallithaan

Hallitus ja Hallituskanslii	3
Pääministeri ja valtioneuvokset	3
Näin toimii hallitus	3
Näin toimii Hallituskanslii	4
Hallituskansliin toiminta	4
Viranomaiset	6
Bydjettiprusessi	7
Lainsäätätöprusessi	7
Ruottalainen yhteiskuntamalli	9
Demokraattinen systeemi ja vapaat vaalit	9
Ruottalainen hallintomalli – kolme tasoa	9
Ruottin peruslait	10
Ihmisoikeudet	10
Tasaarvo	11
Julkisuus	11
Ombydsmannit	12
Valtion tarkastus	12
Ruotti maailmassa	13
Ruotti ja EY	13
Ruotti ja YK	13
Pohjosmainen yhtheistyö	14

Hallitus ja Hallituskanslii

Pääministeri ja valtioneuvokset

Joka vaalin jälkhiin valtiopäivitten puhemies tekkee esityksen uuesta pääministerikandidaatista. Sitte valtiopäivät valitsee pääministerin ja tämä saapii tehtäväksi perustaa hallituksen. Hallitus, pääministerin joholla, hallitsee Ruottia. Hallituksen jäsenet oon pääministeri ja vissi määrä valtioneuvostoja, niin sanotut ministerit, joila jokasella oon oma vastuupiiri.

Näin toimii hallitus

Hallitus johtaa Ruottia ja oon keskeisessä asemassa johtamassa lainsäät-
äntötyötä ja laitteen muuttamista ja saattaa sillä lailla vaikuttaa yhteiskunnan
ylheisheen kehityksseen. Mutta hallitus oon vasthuussa valtiopäivile ja häätyy
saa valtiopäivitten tuen niin ette se saattaa viä läpi oman politiikan.

Hallitus johtaa valtiota, mikä tarkoittaa ette hallitus häätyy:

- esittää uusia lakia valtiopäivile
- viä läpi valtiopäivitten päätökset
- ottaa vasthuun siittä bydjetistä josta valtiopäivät oon tehnyt päätöksen
- representheerata Ruottia EY:ssä
- tehä sopimuksia muitten valtioitten kansa
- johtaa valtion toimintaa
- tehä päätöksiä vissistä hallintoasioista, joista milhään muula virano
maisella ei ole vastuuta.

Net muutokset jotka hallitus halvaa viä läpi formyleerathan esityksissä, niin
sanotuissa propositisjuunissa, jotka jätethään valtiopäivile päätettäväiksi. Hallitus
tekkee kansa esityskiä valtion bydjetistä.

Ko valitopäivät oon tehnyt päätöksen jostaki asiasta, esimerkiksi uuesta laista
eli valtion bydjetistä, niin se oon hallituksen tehtävä ette toteuttaa valitopäivitten
pätöksen. Jos jonku uuen lain seurauksena oon ette kansalaiset saavat uusia
oikeuksia eli velvolisuuksia niin tämä tarkoittaa samala lissää tehtäviä asiasta
vastaavalle viranomaiselle.

Kollektiiviset päätökset

Hallitus tekkee yhteisiä päätöksiä kaikissa hallitusasioissa jotka tulevat esille hallituksen jokaviikkosissa kokouksissa. Vähhiinhään viis valtioneuvostoa häätty olla matkassa kokouksessa ennen ko päätöksiä saatethaan tehdä. Hallituksen päätökset ovat pitkän päätösprusessin loppuasema. Ussein hallituksen päätökset ovat monen kuukauun kovan virkamiestyön lopputuloksia. Joskus yksi asia saattaa koskea monen ministerin vastuualueita. Jos näin oon, niin asian valmisteleminen tehään yhteistyönä kaikitten näiitten valtioneuvostoitten avustajitten välillä. Kaikki valtioneuvostot häättyvät olla yksimielisiä päätöksestä, ennenko se otethaan käsittelhyyn hallituskokouksessa. Joka vuosi tehthään nuin 6000 hallituspäätöstä. Tietoja näistä löytyy sivula regeringen.se ennen ja jälkhiin päätöskokousta.

Näin toimii Hallituskanslii

Hallituskanslii oon virasto joka toimii hallituksen staabina ja tukkee hallitusta sen työssä johtaa Ruottia ja viä läpi oman politiikan. Hallituskanslii koostuu Valtioneuvoston valmisteluosastosta, departtemäntistä ja Hallintoosastosta. Hallituskanslii oon nuin 4 500 työntekijää, joista 200 oon poliittisesti nimitetty. Ko tapahtuu hallituksen vaihetus nämät poliittisesti nimitetyt erotethaan työstä ko taas epäpoliittisesti rekryteeratut virkamiehet saavat jää heän virkhoiin.

Valtioneuvoston valmisteluosasto johtaa ja yhittää Hallituskansliin työtä ja oon kansa vastuussa Ruottin EY-politiikasta. Pääministeri oon Valtioneuvoston johtaja. Joka departtemäntin johossa oon yksi – kolme ministeriä töissä, joista yksi oon departtemäntin johtaja. Hallintoosaston päällikkö oon hallintopäällikkö, joka oon virkamies.

Virkamiehet auttavat hallitusta ottamalla framile perustietoja ja valmistelemalla hallituksen päätöksiä ja tutkimalla kysymyksiä jotka oon luonolta kansalisia eli kansanvälisiä. Suurimphiin kysymykssiin kuuluvat lainsäätäntöprusessi ja bydjettiprusessi. Virkamiehet auttavat kansa ohjaamalla asioita oikeile valtion viranomaisille sen jälkhiin minkä eri departtemäntin velvolisuksiin asia kuuluu.

Euruupan Yniuunin (EY:n) työ koskee kaikitten departtemäntitten toimintaa, ja kaikitten departtemäntitten virkamiehet hoitavat Ruottin asioita EY:ssä ja valmistelevat asioita EY-kokoukshiin.

Ruottila oon nuin 100 ulkomaanviranomaista. Ulkomaanviraanomaisia ovat meän ambassaadit, etustajat, delagasjuunit ja konsylaaitit. Yhessä 400 kunnia-konsylatitten kansa net oon Ruottin ulkomaetustus.

Hallituskansliin toiminta

Joka departtemäntin päällikkö oon valtioneuvos, se oon sama ko ministeri. Departtemäntissä saattaa olla muitaki valtioneuvoksia ko departtemäntin johtaja. Het vastaavat tietyistä asiosta. Joka valtioneuvoksella oon joukko poliittisesti nimitettyjä virkamiehiä, esimerkiksi valtiosihteeri, poliittisia asiantuntijoita ja lehistösihteeri.

Työmarkkinadeparttemäntti

Työmarkkinadeparttemäntin vastuualuheet: työelämäpolitiikka, työmarkkinapolitiikka, integrasjuunipolitiikka, diskrimineerinki, ihmisoikeudet kansallisella tasolla, Ruottin maanalaisuus ja minuriteettipolitiikka.

Finansideparttemäntti

Finansideparttemäntin vastuualuheet: ekonomiiipolitiikka, valtion budjetti, veropolitiikka, finansimarkkinakysymykset, pelikysymykset, kansanvälinen ekonomiiyhteistyö, valtiolisesti omistettut yritykset ja kunnallinen ekonomii ja lainsäätäntö.

Puolustusdeparttemäntti

Puolustusdeparttemäntin vastuualuheet: maanpuolustus, tuki ja suojoitoiminta onnettomuuksia vasthaan, kriisisuojoitoiminta, kansanvälinen rauhansäilyttämistoiminta, asekonflikthiin kuuluva kansanoikeus ja turvalisuuspoliittiset tietokysymykset.

Oikeusdeparttemäntti

Oikeusdeparttemäntin vastuualuheet: peruslait ja rangastusoikeuden lainsäätäntö, siviilioikeus ja prosessioikeus, oikeuslaitos, migrasjuuni- ja asyyliipolitiikka, armonanto rikosjutuissa ja vississä muissa rikosasioissa, demokraatiipolitiikka ja konsymänttikysymykset.

Kylttyyrideparttemäntti

Kylttyyrideparttemäntin vastuualuheet: kylttyyri ja kylttyriluojitten työmaholisuuudet, kylttyyriperintö, meediat, filmi ja iidrott.

Maaseutudeparttemäntti

Maaseutudeparttemäntin vastuualuheet: maanpruuki ja maanpruukin miljöökykykysymykset, maaseuun kehitys, mettänhoito, kalastus ja vesittenhoito, poronhoito, saamekysymykset, puutarhaakysymykset, elläinten suojele ja elläinten terhveys, elintarvikheet, jahti ja villielläinten hoito ja areaalisten elinkeinoitten korkeampi koulutus ja tutkimus.

Miljöödeparttemäntti

Miljöödeparttemäntin vastuualuheet: myrkytön arkipäiväympäristö, klimaatti, meri, vesi, biologinen runsaus, luononsuojele, miljööpäämääritten systeemi, kansanvälinen miljööyhteistyö, kiertoprusessi, ytinoima- ja säteilysojele, miljöölainsäätäntö, miljöötekniikki ja miljööotutkimus.

Elinkeinodeparttemäntti

Elinkeinodeparttemäntin vastuualuheet: alueelinen kasvu, energii, kuljetukset ja infrastryktyyri, it, posti ja elinkeinoelämä. Vastuuosa elinkeinoelämä sisältää yrityselaämän ja entreprenööritoiminan, kilpailuvoiman ja hyvin toimivat markkinat niinku kansa tarpheisiin perustuva tutkimus ja innovasjuuni.

Sosiaalideparttemäntti

Sosiaalideparttemäntin vastuualuheet: terveys- ja siukkahoito, kansanterveys, lasten oikeudet, toimintavammaisuus, vanhustenhuolto, sosiaalipalvelu, siukkavakkuutus, pansjuunit ja ekonoominen perhetuki, valtiolinen hallinto, asunot, rakentaminen ja uskonoliset seurat.

Koulutusdeparttemäntti

Koulutusdeparttemäntin vastuualuheet: esikoulu ja koulu, yniivärsiteetit ja korkeakoulut, tutkimus, täyttten koulutus, kehitysvammaisten koulutus, ruottin kielen opetus maahaanmuuttajille, kansansivistys, avaruustoiminta, tasaarvo, nuortenpolitiikka ja siviiliyhteiskunnan toiminta.

Ulkoasioittendeparttemäntti

Ulkoasioittendeparttemäntin vastuualuheet: ulko- ja turvalisuusppolitiikka, globaalinen kehitys ja kehitysapu, kauppapolitiikka, apu ruottalaisille ulkomailla, kansoittenvälinen oikeus ja kansoittenväliset ihmisoikeudet, sotaaseitten eksporttikontrolli, kansoittenvälinen yhteistyö maitten ja rekiuunitten välillä niinku kansa kaupan, invästeerinkitten ja Ruottin eistäminen.

Departtimänttitten lisäksi oon olemassa kansa kokonaisvaltanen organisasjuuni:

Valtioneuvoston valmisteluosasto

Valtioneuvoston valmisteluosaston tehtävännä oon johtaa ja koortineerata Hallituskansliin työtä ja olla vastuuussa Ruottin EY-politiikan yhteensovittamisesta. Tähhään osasthoon kuuluvat pääministerin ja EY-ministerin kansliit.

Hallintoosasto

Hallintoosasto oon Hallituskansliin yhteininen resyrsi ja se vastaa kokonaisvaltaisesti kaikittten departtemänthiin kuuluvista hallintoasioista. Tähhään kuuluvat mm. hallituskanslii sisäset muutos- ja uuistusasiat, viranomaisten ekonomii, työnantajakysymykset, kompetänsivalvonta, it-tuki, kirjasto, arkkiiivit ja diaarit, niinku kansa informasjuuni ja kommunikasjuuni.

Viranomaiset

Joka departtemäntin vastuualuheeseen kuuluu tietty määrä valitolisia viranomaisia, joila oon määränä käyttää niitä lakia ja suorittaa sen toiminan josta valtiopäivät ja hallitus oon päättänheet. Migraasjuuniviranomaine ja Veroviranomainen ovat pari näistä valtion viranimaisista.

Joka vuosi hallitus päättää viranomaisten määrärahapreivistä. Siinä määrätään mikkä tavotheet viranomaisella pittää olla sen toiminassa ja kunka paljon rahhaa se saattaa käyttää. Hallituksela oon aika suuret maholisuuuet ohjata viranomaisten toimintaa, mutta se ei saa mishään tapauksessa ohjata sitä, kunka viranomainen pittää nouatta tiettyä lakia eli päättää erityisessä asiassa. Viranomaiset päättävät näistä ittenäisesti ja ilmottavat niistä departtemänthiin. Monissa muissa maissa yksittäiselä valtioneuvoksella oon valta puuttua virano-

maisten juoksevaan toimintaan. Ruotissa tämänlaisia mahdollisuuksia ei ole. Tätä prukataan kuttua ministerihalluskieloksi.

Hallitus on vastuussa johtajitten (pääliköitten) rekryteerinkistä ja virkkaan nimittämisestä.

Tällä hetkelä on olemassa n. 350 valtiolista viranomaista.

Bydjettiprusessi

Valtion bydjettityö on pitkä prusessi joka alkaa yli vuotta ennenko ajankohtanen bydjettivuosi alkaa. Se alkaa desemberissä sillä ette Finansideparttemäntti esittää prognoosia hallitukselle ytheiskuntaekonomiin kehityksestä. Marsissa piethään ensimmäiset keskustelut hallituksessa valtion bydjetin tulevasta kehityksestä. Tulevitten vuositten pääsuunta lyöthään kiini keväbydjetissä, joka jätethään valtiopäivile aprillissä.

Kevän ja kesän aikana työ jatkuu departtemäntissä ja hallitus jättää tulevan vuen valtion bydjettiförslaagin, bydjettiproposisjuunin, valtiopäivile septämberissä.

Sillä aikaa ko valtiopäivät käsittellee bydjettiproposisjuunia departtemäntit muotoilevat regleerinkipreivit viranomaisille. Hallitus päättää regleerinkipreivistä viranomaisille ennen vuen vaihtoa.

Lainsäätäntöprusessi

Ruottin valtiopäivät päättää uusista laista. Alote tulee usseimiten hallitukselta. Hallitus jättää joka vuosi valtiopäivile nuin 200 proposisjuunia. Joissaki ehotethaan aivan uutta lainsäätäntöä ko taas toisissa ehotethaan lainmuutoksia.

Yytreetninkit ja komiteet

Jokku niistä asioista jonka kansa hallitus on tekemisissä on pahemat ratkasta ko toiset. Tämmösissä tapauksissa hallitus saattaa nimittää eritysien spesialistin (yhen henkilön) eli komiteen (monen hengen) joka saapii tehtäväksi tutkia asiaa. Hallitus määrittellee tehtävää niin sanotuissa diräktiivissä tälle spesialistile eli komiteele. Niitten loppupäätökset koothaan raporthiin joka julkaisthaan ja jätethaan julkisesti.

Ko hallitus halvaa saa läpi uuen lain niin tämä usseimiten tapahtuu tällä laila:

1. Valtiolinen yytreetninki panhaan tutkimhaan asiaa. Komitee eli yksi henkilö saapii tehtäväski käyhmään läpi mahdollisuuat sille muutokselle jonka hallitus halvaisi viä läpi. Tehtävän raamit määritelhään niin sanotuissa yytreetninkidiräktiivissä.

2. Ko yytreetninki oon valmis yytreetninkin tekijä taikka komitee kirjottaa raportin.
3. Raportti lähetethään eri viranomaisille, järjestöille, kunnile ja muile kii nostunheile, jotka saavat antaa lausuntoja, niin sanotut remissivastaukset. Jos monet remissiinstansit ovat nekatiivisiä niin saatethaan päättää, ette asiaa ei viä eemäksi, elikkä ette freistathan löytää muita ratkaisuja ko mitä yytreetninki ehottaa.
4. Raportti lähetethään kansa Lakiraatile joka tarkistaa asian lainsäätänöliset aspektit.
5. Hallitus valmistellee sitte förslaakin, proppisjuunin, valtiopäivile.
6. Yksi valtiopäivitten valiokunnista saapii sitte antaa lausunon proppisjuunista (valiokuntamietinön).
7. Valtiopäivät äänestää proppisjuunista. Jos se hyväksythään uusi laki saatethaan tehä julkiseksi Ruottin säätöskokoelmassa (SFS, Svensk för fattningssamling).

Osa lainsäätänöstä, joka koskee Ruottia, taphtuu EY:n puitheissa. Vissit EY:n laista ovat suohraan voimassa Ruottissaki ilman ette valtiopäivät päättää asiasta.

Ruottalainen yhteiskuntamalli

Demokraattinen systeemi ja vapaat vaalit

Ruotti on demokraattinen jolla on parlamentaarinen johtamismalli, mikä tarkoittaa sitä että kaikki julkinen valta on lähtöisin kansasta. Laista päättää valtiopäivät jolla on 349 jäsentä, jotka kansa valitsee joka neljäs vuosi. Joka vaalin jälkeen valtiopäivien puheenjohtaja ehdottaa uuden pääministerikandidaatin. Valtiopäivät valitsevat sitte pääministerin ja tämä saa tehtäväksi muotoistaa uuden hallituksen.

Muotolisesti Ruotti on perustuslainen monarkia ja kuningas Carl XVI Gustaf on sen valtiopäivien johtaja. Monarkia on symbolinen valtiopäivien johtajan asema jonka tehtävät ovat melkein kokonaan seremonioihin kuuluvia.

Kokonaiset vaalit pidetään niin Ruotissa on suunniteltu seitsemän miljoonaa äänestyskeskusta joilla on mahdollisuus vaikuttaa siihen kuka saavat etustaa kansaa valtiopäivillä, maakäräjissä ja kunnissa.

Äänioikeudet näissä kolmessa vaalissa ovat kaikki jotka täyttävät 18 vuotta viimeistään vaalipäivänä.

Äänestämisen lisäksi on muita mahdollisuuksia vaikuttaa ruottalaisen politiikkaan. Pari esimerkkiä on että liittyä johonkin poliittiseen partiioon, jättää mielipiteitä komiteoitten ja yrittäjien raportista, ja että osallistua kansanäänestykseen.

Joka viisi vuosi pidetään EY:n parlamenttivaalit, ainoa EY:n elimistö joka valitaan suoraan. Kaikki jotka ovat yhä EY:n jäsenmaan kansalaisia ja ovat Ruottin väestökirjoissa saavat äänestää Ruotissa.

Ruottalainen hallintomalli – kolme tasoa

Ruotissa on kolme tasoa: kansallinen, rekunallinen ja paikallinen. Tämän lisäksi on vielä euruuppalainen taso.

Kansallinen taso

Valtiopäivät, jolla on valta säätää lait, etustaa kansaa kansallisella tasolla. Hallitus johtaa Ruottia sitä kautta että se toteuttaa Valtiopäivien päätökset ja tekkee aloitteita uusista laista ja lainmuutoksista. Avuksi työssä hallituksella on Hallituskansli ja valtiolliset viranomaiset.

Rekunallinen taso

Ruotti on jaettu 21:een läänin. Joka läänissä on valtiollinen, rekunallinen viranomainen, lääninhallitus. Joillakin muilla valtion viranomaisilla on toimintaa rekunallisella ja paikkakunnallisella tasolla. Maakäräjiä on 20.

Nitten korkein päättävä elin on maakärjä- eli rekiuunifyllmäktige. Kunnallislaki määrää maakäräjitten toimintaa mutta niissä on kansa maholisuuksia ittehallintoon, niin ette joka erityisessä kunnassa, erityisellä maakäräjillä eli rekiuunissa päätethään siinä sektorissa.

Paikallinen taso

Ruottissa on 290 kuntaa. Kunnat vastaavat suuriimasta osasta yhteiskuntapalvelua sielä missä met asuma. Sen tärkeimpiin tehtäviin kuuluvat esikoulu, koulu, sosiaalipalvelut ja vanhustenhuolto. Kuntia johtavat poliitikkerit, jotka on valittu kansanvaalissa. Korkein päättävä instansi on kunnanfyllmäktige. Kunnanlaki ohjaa kunnitten toimintaa mutta samala laila ko rekiuunaalisella tasola tääläki on maholisuuksia ittehallintoon.

Eurupalainen taso

Ruottiki kuuluu EY:n säänösthöön ja ottaa ossaa siiheen prusessiin jossa kehitethään ja päätethään uusista yhteisistä säänöistä. Hallitus on Ruottin osalta matkassa Euruupparaatissa ja Euruupan yniuunin raatissa, josta ussein käytethään nimeä ministeriraati eli raati ja joka päättää tulevan yhtheistyön suunasta. Pääministerillä on kansa kokonaisvastuu Ruottin EY-politiikan kehityksestä ja koordineeraamisesta.

Ruottin perustuslait

Perustuslait ovat maan korkeimmat lait ja ei mikhään muu laki saa olla ristiriitassa peruslain kansa. Niitä ei saatetakhaan muuttaa yhtä helpola ko muita lakia. Muutos vaatii kahenkertasen hyväksymisen valtiopäivilä. Näitten kahen hyväksymisen väliilä häythään pittää uuet valtiopäivävaalit.

Perustuslait koskevat hallintomallia ja demukratiita, kruununperimistä, sananvaphautta ja painovaphautta ja muita perustavia vaphauksia ja oikeuksia:

- Vuen 1974 hallitusmuoto sisältää Ruottin hallintomuoton perustat, kunka hallinnon pittää toimia, mitä perustavia vaphauksia ja oikeuksia Ruottin kansala on ja kunka valtiopäivävaalit järjestethään.
- Vuen 1810 syksesjuunijärjestelmä säättää kunka Ruottin kruunu perithään, se tarkoittaa sitä, kuka saattaa olla Ruottin kuninkas eli drotninki.
- Vuen 1949 painovaphausasetus sisältää mm. määräyksiä painovaphausta ja oikeudesta saa käyttää yleisisiä dokymänttiä.
- Vuen 1991 sananvaphausperustuslaki säättää sananvaphausten raadiossa, tv:ssä, filmissä ja muissa vastaavissa meedioissa.

Ihmiskoikeudet

Ruottin vastuu siitä, ette ihmiskoikeuksia ei loukata, on valtiopäivitten, hallituksen ja koko valtiolisen, rekiuunaalisen ja kunnallisen toiminan. Hallituksen pitkätähtäinen

tavotte on varmistaa Ruotissa täyden kunnioituksen ihmisoikeuksia kohtaan.

Ruotissa ihmisoikeuksia suojellaan niin perustuslaissa ko muissa laissa ja föroordninkissa. Tämän lisäksi Euruuppalainen konväänsjuuni ihmisoikeuksitten ja perusvaphautten turvaamisesta on voimassa lakina Ruotissa vuesta 1995 saakka. Oon olemassa muitaki valtioittenvälisiä, kansanvälisiä sopimuksia, joissa taathan ihmisoikeuksia.

Hallituksen työ ihmisoikeuksitten eistämisestä ja turvaamisesta leimaa yhtä paljon kotimaista politiikkaa ko kansanvälistä politiikkaa kokonaisuuksina.

Tasaarvo

Ruotissa on pitkä perine työlä tasaarvokysymysten puolesta. Tasaarvo tarkoittaa, ette miehilä ja vaimoila on samat oikeuet ja samat mahdollisuuet kaikila elämän aloila, esimerkiksi samat ehot työmarkkinalla, jaettu vastuu lapsista ja koista ja tämän lisäksi ekonoominen tasaarvosuus.

Mutta vieläki vallan ja vaikutusmaholisuutten jako miesten ja vaimoitten välilä on erilainen yhteiskunnan eri puolila. Poliitiikka kuuluu niihiin aluehiin missä sukupuoliijako on kaikkiin tasasin. Valtiopäivilä vaimoitten ossuus on 45% ja miesten 55%. Muila aluheila, niinku tieteessä, kylttyyrissä, meedioissa, Ruot-tin kirkossa ja elinkeinoelämässä, vaimoja on vähemmän johtavissa asemissa. Elinkeinoelämässä miesten ylivoimaisuus on suuriin, vaikka viimi vuosina onki tapahtunnu joitaki muutoksia.

Julkisuus

Julkisuusprinsiippi

Julkisuusprinsiippi tarkoittaa ette viranomaiset, valtiopäivitten ja päättävitten kunnalisten instanssitten toiminta niin pitkhään ko maholista pittää olla julkinen. Tämän takaamiseksi on yhteen perustuslakhiin, painovaphausasteksheen, otettu matkhaan periaate yleisten asiakirjoitten julkisuudesta.

Julkisuusprinsiippi antaa kaikile oikeuen tutustua julkishiin asiapapehriin. Dokymäntit, jotka tulevat sisäle Hallituskanslliihiin eli lähetethään ulos sieltä ja muista viranomaisista, esimerkiksi preivit, päätökset eli yytreetninkit ovat usseimiten julkisia. Pääsääntö on ette kaikki sisäletulevat asiakirjat on vasthaanot-tavan viranomaisen pakko rekistrearata.

Muisthiinpanoja ja luonoksia ei normaalisti pieta julkisina asiakirjoina. Jos halvaa tietää mitä asiakirjoja tietylä viranomaisella on niin sitä saattaa ottaa yhteyen viranomaisheen.

Julkisuusprinsiippi tarkoittaa sitäki, ette virkailijoila ja muila jotka ovat työssä valtiolle, kunnale eli maakäräjille, on ilmottamisvaphaus. Tämä tarkoittaa ette heilä on vaphaus selittää sellaista joka muuten on salasta, esimerkiksi mee-

dioile, ilman ette heitä saathan rangasta siittä ja ilman ette työnantaja saapi tietää kuka on jättänyt kysheiset tiot. Poikkeuksia tästä periaatteesta on.

Almulasjuohtaprinssiikka merkaj aj virggeulmuttijn ja iehtjádijn gudi barggi stáhtan, kommuunan ja lánndadikken la diedediddjefriddjavuolta. Merkaj siján la riekta giehttot dakkirij birra ma ietján li tjihekusa, tjuolldasijn sierra diedojda, buojkulvissan mediajda, váni stráffuduvvát dan ávdås ja váni barggevadde diedek gut la diedojt vaddám.

Julkisuus

Tärkeä funksjuuni julkisen sektorin avoimuuden takkamisessa on asiamies-systeemi, ombudsman, nimike joka on leviny monhiin muihin maihin.

Ruottissa on seuraavat viralliset asiamiehet:

Oikeusasiamiehet (JO) – eli Valtioapäivitten asiamiehet, joiksi heitä kuttuhaan virallisesti – valitaan valtiopäiviltä kontroleeraamaan ette viranomaiset ja niitten virkamiehet heän työssä pitävät kiini voimassa olevista laista ja muista asetuksista.

Oikeuskanslerin (JK) päätehtävät ovat hallituksen puolesta valvoa viranomaisia ja tuomioistuimia, olla valtion etustjaanna tuomioistuimissa syntyneissä riioissa, säänelä valtiota vasthaan esitettyjä vahingonkorvausvaatimuksia, toimia syyttäjännä paino- ja painovaphausasioissa ja tämän lisäksi toimia valtion jyridisennä neuvonantajanna.

Kuluttajaasiamies (KO) puolustaa konsymántitten inträssiä tuomioistuimissa yrityksiä vasthaan. KO:n päätehtävä on tarkkaila ette yritykset nouattavat markinoitilakia, työsopimuslakia, prodyktiturvalisuuslakia ja distansi- ja kotimyyntilakia.

Syrjintäasiamies (DO) valvoo syrjintälain nouattamista.

Lapsiasioitten asiamies (BO) valvoo lasten ja nuortten oikeuksista ja inträsistä seuraamalla YK:n kansanvälistä sopimusta lapsen oikeuksista.

Lasten ja koululaisten asiamies (BEO) on saanut tehtäväksi valvoa lasten ja nuortten oikeuksista koululain hengessä.

Valtion tarkastus

Perustuslakiytytskotti (KU) on valtiopäivilä toimiva yytskotti, joka tarkastaa valtioneuvosten, (ministeritten), viranhoitoa ja hallitusasioitten käsittelyä. Tämän lisäksi KU valmistellee asioita jotka koskevat esimerkiksi perustuslakia, valtiopäiväjärjestystä ja riikintilinntarkastajitten valinnat.

Riikintarkastus, joka on valtiopäivitten alanen viranomainen, tarkastaa valtiolisia viranomaisia ja toimintaa ja kontroleeraa ette net nouattavat ohjeita, sääntöjä ja määräyksiä ja ette net oon saavuttanheet heän tavotheet, mikä tarkottaa ette hallitus ja muut viranomaiset hoitavat työn hyvin.

Jokku valtion viranomaisista ovat kansa valvontaviranomisia, niilä oon tehtävännä kontroleerata toimintaa. Valtio tarkastaa ja tukkee sillä laila maakäräjitten, rekiuunitten ja kunnitten työtä. Kouluntarkastuksella oon esimerkiksi valvontavirasto, joka tarkastaa kouluja, kattomalla jos net nouattava lakia ja sääntöjä.

Ruotti mailmassa

Ruotti ja EY

Ruotti liitty EY:n jäseneksi 1 janyaari 1995, kansalisen äänestyksen jälkhiin vuona 1994. Jäsenyys tarkottaa sitä ette Ruotti oon matkassa EY:n työssä ja ette Ruottila oon maholisuuksia vaikuttaa EY:n päätökssiin.

Ruotti ei ole vielä liittynyt EY:n ekonomisheen eikä EY:n rahasysteehmiin, EMU:uhuun, mikä mm. tarkottaa ette jäsenmaila oon euro yhteisennä valuuttana. Septämberissä v. 2003 järjestethiin Ruottissa kansanäänestys kysymyksestä pitäskö Ruotti liittyä valuuttayniuuhniin. Tulos oli ette 55,9% äänestäjistä vastasit ei. Nuin 1200 ruottalaista oon EY:n töissä. Jokku heistä etustavat Ruottia ja Ruottin inträssiä, toiset taas oon töissä EY:n hallinossa, esimerkiksi EY:n komisjuunissa.

Ruotti ja YK

Ruotti liitty Yhistynheishiin Kanshoin, YK:hoon, v. 1946, vuotta sen jälkhiin ko tämä oli perustettu. Koko aijan tämän jälkhiin aktiivinen osalistuminen YK:ssa oon ollut tärkeä osa Ruottin ulkopoliitikkaa.

Ruottin hallitus oon, valtiopäivitten laajan tuen avula, aina pitänyt yhtheitsyön YK:n sisälä tärkeimpännä mallina päästä oikeihiin päätökshiin mailman suurista tulevaisuuskysymyksistä, niinku ihmiskunnan elhoon jäämisestä. Tämä tehtävä vaatii vahvan YK:n ja läheistä yhtheistyötä ympäri koko mailman paikalisten järjestöitten, yksityisten maitten ja siviiliyhtheiskunnan kansa.

1960-taalilta asti Ruotti oon ollut useasti matkassa YK:n rauhanturvaamistoi-messa. Yli 70 000 ruottalaista oon vuositten mithaan olheet YK:n palvelukses-sa ja useat ruottalaiset oon toiminheet meedlarinna YK:ssa.

Ruottin osalistuminen YK:n toiminassa oon monipuolista. Maa oon ollut matkassa alulepanijanna monessa tärkeässä asiakysymyksessä. Kuolemanrangastuksen poistaminen, lasten oikeuet, apartheidin lopettaminen, tortyyrikonvän-

sjuuni, niinku kansa sotaasheitten vähentäminen, miljöö, taistelu narkotiikkaa vasthaan oon esimerkkiä kysymyksistä joita Ruotti oon ollut enniiten matkassa hoitamassa. Ruotti oon kansa yksi suuriimista lahjottajista YK:n monipuolisen kehitystyön eri järjestöile.

Pohjosmainen yhtheistyö

Formaliseerattu yhtheistyö pohjosmaitten välilä oon vanhiimpia ja laajimpia rekiunaalisia yhtheistyömallia mitä oon olemassa mailmassa. Poliittisen yhtheistyön runkona oon yhtheiset arvosysteemit ja halu päästä tulokshiin joita seuraa dynaaminen kehitys ja mikä laajentaa Pohjolan pätevyyttä ja konkyrrän-sivoimaa.

Pohjosmainen neuvosto

Pohjosmaisessa neuvostossa, joka perustethiin v. 1952, oon 87 neuvostojäsentä Tanskasta, Suomesta, Iislantista, Norjasta, Ruottista, Fäärsaarilta ja Oolantista. Jäsenet oon maitten parlamäntistä, het oon eri puolueitten jäseniä, ja parlamäntit oon heät valihneet. Suoria vaalia Pohjosmaisheen neuosthoon ei järjestetä.

Pohjosmainen ministeriraati

Pohjosmainen ministeriraati perustethiin v. 1971. Se oon pohjosmaitten hallitusten yhtheistyöelin. Nimestä huolimatta ministeriraati ei ole ainuasthaan yksi raati vain monta raatia. Usseimat pohjosmaitten ammattiministerit kokkointuvat heän omissa ministeriraatissa pari kertaa vuessa. Poikkeukset ovat mm. ulko- ja puolustusministerit, jotka ei ole matkassa Pohjosmaitten ministeriraatissa. Tämä ei tietenkään tarkota sitä ettei nämätki ministerit kohtaa heän kollegoja.

Yhtheystiot

Telefooni

Hallituskansliin väkseli: +46 8 405 10 00

Posti

Kaikki departtemäntit (ei UD): 103 33 Stockholm

Ulkoasioittendeparttemäntti (UD): 103 39 Stockholm

E-posti

Katto tämän webbisivun Kontakter (www.regeringen.se).

SE-103 33 Stockholm, Sweden